

... A LES FONTETES

GENERALITAT
VALENCIANA

parc natural
de la serra
de mariola

butlletí trimestral del parc natural de la serra de mariola
núm. 5, hivern 2019

[Foto: M. Vives]

SUMARI

02

EDITORIAL

... de l'inici de l'any

03

OPINIÓ: TONI PELLICER GONZÁLBZ

La gestió preventiva al PN de la
Serra de Mariola

04

MANTENIMENT I CONSERVACIÓ

Alguns dels treballs realitzats
entre gener i març

06

PROJECTES SINGULARS

Servei de trituració de restes agrí-
coles per a propietaris particulars

08

COMUNICACIÓ, DIVULGACIÓ...

Activitats de promoció, interpre-
tació, educació i sensibilització

10

PER CONÉIXER, PER CONSERVAR...

I què està passant amb els oms?

12

QUÈ HA PASSAT?

Reunió de la comissió científica

EDITORIAL

Amb l'inici de l'any el Parc Natural de la Serra de Mariola compleix un any més, en aquest cas ja en són dèsset des de la seua declaració.

S'inicia a l'any amb la intenció de continuar amb la mateixa dinàmica de planificació prèvia i valoració de les actuacions en conjunt, com a marc a l'hora de dur endavant les tasques inherents a la gestió de l'espai natural protegit, que es dirigeix al manteniment i la millora dels valors naturals com a objectiu principal, amb l'ordenació de l'ús públic i la labor educativa i de difusió d'aquest patrimoni entre la ciutadania. Ara caldrà començar a replantejar els objectius i a arreplegar les primeres dades d'alguns indicadors que puguin ser útil per a avaluar tot allò que ha anat fent-se, a més de continuar amb la creació i la consolidació de les sinergies amb altres organismes i institucions, principalment els ajuntaments de Mariola, però també d'altres (universitats, fundacions de dret privat...) que porten a terme la seua activitat en l'àmbit d'aquest espai natural protegit. Aquesta intenció s'aplica tant al parc natural com a la resta d'allò que se sol anomenar internament com la *unitat de gestió Mariola-Font Roja*, i que està conformada per aquest parc natural, el del Carrascal de la Font Roja, i els paisatges protegits del Serpis, de la Solana del Benicadell, que comparteixen equip de manteniment, i el de la Serra del Maigmo i Serra del Sit.

En relació a aquest hivern, és cert dir que ja s'havia finalitzat l'any amb un marcat i inusual període sec, i aquesta tendència s'ha seguit durant tota l'estació. Pràcticament ni ha nevado ni ha plogut en tot l'hivern. Evidentment aquesta situació s'ha de notar als ambients naturals i condiona d'alguna manera el transcurs de les tasques dutes a terme, amb l'expectativa de veure quan vindrà la inflexió que retorne l'esplendor als aqüífers de Mariola i «... a les fontetes» seues.

La gestió preventiva al PN de la Serra de Mariola

Que el Parc Natural de la Serra de Mariola és un dels espais més emblemàtics de tots els que componen la xarxa d'espais naturals protegits del País Valencià, és una cosa ben sabuda per tots els amants de la natura i les nostres muntanyes. Que és un dels espais protegits que major propietat privada conté, tampoc és una realitat que descobrirem nosaltres.

Una realitat que diàriament inquieta a tots aquells qui treballem en la gestió de conservació preventiva d'aquest parc natural, o millor dit, compartim inquietuds amb els milers de propietaris que ocupen prop del 85% de la superfície de la serra, i que aglutinen una població de gairebé 100.000 habitants.

Figures com el PORN i el PRUG, per tots ben conegudes, són una ferramenta que ens ajuda, en el seu sentit més estricte a aconseguir una protecció efectiva de l'espai que acull les activitats o les actuacions de la població d'aquestes comarques. La normativa és el punt de partida amb què es dona suport a informes, autoritzacions i altres documents de caràcter preventiu, per a la conservació dels valors ambientals que van donar lloc a la seua protecció (espècies, hàbitats, paisatge...).

Depenent dels casos, quan un propietari sol·licita una actuació i aquesta pot afectar un espai natural protegit, es posen en marxa certs procediments administratius destinats a assegurar que es garanteix la seua compatibilitat amb els objectius de conservació de l'espai protegit. És en aquest punt on entra en joc el personal del parc natural, tant en la fase prèvia d'informació, tal vegada la més important, com en l'emissió dels corresponents informes vinculants anteriors a qualsevol autorització.

Com es comentava abans, cada dia pren més importància l'adequada informació cap als usuaris, una tasca que ve duent-se a terme des de l'oficina del PN, ubicada al mas d'Ull de Canals, des de fa més d'una dècada, i que continua sent el punt d'informació principal, i on adrecem a tots els propietaris i usuaris que necessiten assessorament davant qualsevol dubte o petició que sorgisca.

Toni Pellicer Gonzálbez
Parc Natural de la Serra de Mariola

La font Fedat [foto: EMC del PN]

TREBALLS DE MANTENIMENT I CONSERVACIÓ DESTACATS

Alguns dels treballs duts a terme entre els mesos de gener i març

Com ja s'ha comentat en alguna ocasió, a grans trets el repartiment estacional de les actuacions sobre el territori centra, entre la tardor i l'hivern, un conjunt de treballs de tractaments de la vegetació a camins, àrees públiques o indrets d'interès. Es tracta de reduir el combustible a les vores de les principals pistes forestals, mantindre les infraestructures ja creades, i posar en pràctica la metodologia amb criteris ambientals, mitjançant podes i eliminació de peus descapçats o irregulars, trossejat i triturat de les restes, etc. En aquesta ocasió s'ha realitzat un treball més intens a la Muntanya d'Utilitat Pública de l'Ombria de Mariola, tant a la pista principal com al camí de la Teixera.

També al Racó Llobet s'ha realitzat una actuació dirigida a l'aclarida de la zona de la bassa i un desbrossament, amb la intenció de permetre-hi l'accés a mitjans aeris en cas que fera falta.

Per altre costat, a l'àrea recreativa de la Font de Mariola s'ha dut a terme l'eliminació del punt de foc que quedava adjacent al recer forestal i el consegüent condicionament de la construcció. L'objectiu és eliminar els punts de foc (paellers) a l'interior del PN, com s'ha estat fent a poc a poc a tota la serra, i utilitzar les infraestructures preexistents per a usos compatibles i millorar els equipaments d'ús públic, donant servei com a recer, lloc de taules, etc. Aparellada a aquesta actuació, hi ha la proposta de creació d'un punt recreatiu amb paeller a la perifèria de la serra a Bocairent, així es consideraria com un trasllat, projecte encara per determinar i desenvolupar com a col·laboració amb l'Ajuntament d'aquesta població.

A més, es va realitzar una poda dels nouers (*Juglans regia*) de la font, arbres singulars que formen ja part de la idiosincràsia del paratge, dins de les actuacions previstes de conservació del patrimoni arbori monumental i singular.

Al naixement de la font Freda, també s'ha actuat amb la finalitat de millorar l'estructura de la font i la qualitat de l'aigua, amb la construcció d'un muret de pedra seca per a corregir l'erosió per escorrentia, evitar l'arrossegament i la deposició de pedres i fang a l'abeurador, i facilitar l'estança al lloc. En una altra fase es realitzaran altres actuacions de millora ambiental similars a les d'anteriors temporades.

PROJECTES SINGULARS

Servei de trituració de restes agrícoles per a propietaris particulars

Com ja es va anunciar a l'anterior número, aquest servei s'ha engegat enguany en coordinació amb el Servei de Prevenció d'Incendis Forestal, com a bones pràctiques i solució d'eliminació de restes agrícoles sense ús del foc a l'àmbit del PN. A banda de l'oferiment com a servei públic destinat a propietaris particulars, es pretén també donar a conèixer altres mètodes diferents de les cremes agrícoles de costum, a més d'aquesta manera el material resultant de la biotrituració queda a la parcel·la i serà a poc a poc incorporat a la terra, la qual cosa suposa una millora de la qualitat en termes agraris per la incorporació de la mateixa matèria orgànica produïda i l'augment de la humitat del sòl.

Una vegada ja arreplegades les sol·licituds, aquest servei s'ha dut endavant amb una feina de coordinació supervisada des del parc, i s'ha fet efectiu mitjançant

una brigada formada per dues persones contractades, dotades d'un vehicle tot terreny, eines i una màquina biotrituradora, que ha estat activa des del mes de gener fins al d'abril d'enguany a l'àmbit dels parcs naturals de la Serra de Mariola i del Carrascal de la Font Roja.

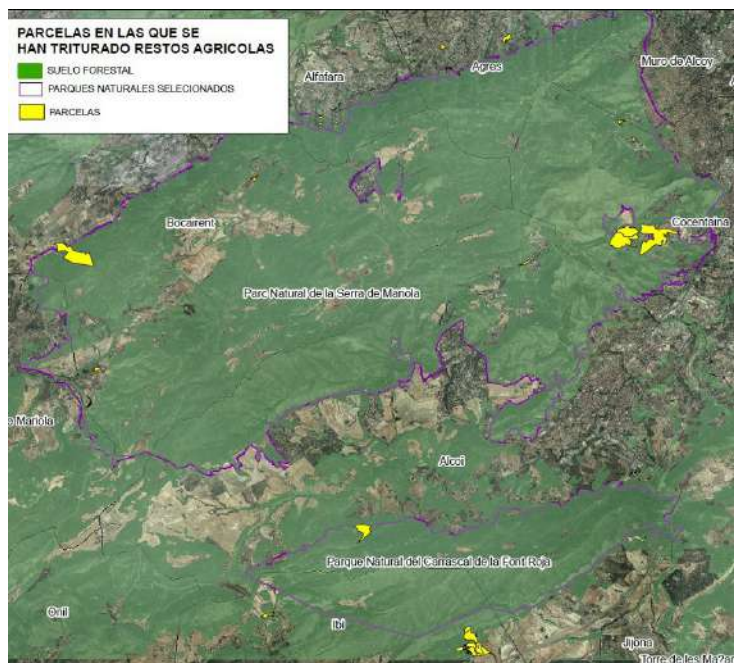
Així, gairebé mig centenar de parcel·les dels seus respectius propietaris dels termes municipals d'Alcoi, Ibi, Cocentaina, Muro, Agres, Alfafara, Bocairent i Banyeres, que corresponen a una estimació d'unes 166 hectàrees d'actuació i d'unes 86 tones de biomassa vegetal, s'han vist beneficiades amb aquesta iniciativa que pretén tindre la seua continuïtat anual.

Després de la primera anualitat, que servirà de prova i avaluació, també s'espera que el servei puga anar sent ampliat a mesura que vaja implantant-se i millorant en el seu funcionament.

Dimarts 12 de febrer va tindre lloc un acte institucional de presentació als mitjans de comunicació d'aquest servei, que també ha tingut extensió a altres espais naturals protegits. El lloc triat per a protagonitzar aquest acte va ser el PN de la Serra de Mariola, concretament a un olivar al poble d'Agres, i va comptar amb la visita del secretari autonòmic de Medi Ambient i Canvi Climàtic i la directora general de Prevenció d'Incendis Forestals, amb alcaldes i altres representants.

[Foto: Servei de Prevenció d'IF]

[Font: Servei de Prevenció d'IF]

Ermita de Sant Cristòfol [foto: APSAC]

COMUNICACIÓ, DIVULGACIÓ...

Activitats de promoció, interpretació del patrimoni, i educació i sensibilització ambiental

A finals de gener sempre es marca al calendari un dels esdeveniments ja més tradicionals dins de les activitats que amb caràcter popular que se solen fer a l'entorn natural: el Dia de l'Arbre. Una vegada més, el PN de la Serra de Mariola se suma a aquesta festa, amb la realització d'una activitat oberta al públic consistent en una nova plantació de diversificació al barranc d'Ull de Canals, al rodal afectat per l'incendi de ja fa una dècada, amb l'objectiu de gaudir de l'entorn natural en un matí de convivència amb grups familiars, i amb uns 100 plançons a disposició dels participants de diferents espècies arbustives i arbòries entre carrasques (*Quercus rotundifolia*), lledoners (*Celtis australis*), cirerers de pastor (*Crataegus monogyna*), lligabosc (Lonicera etrusca i *L. implexa*) i romers (*Rosmarinus officinalis*).

Cap al final de l'hivern, novament es va organitzar una activitat, de manera conjunta amb els companys de la Font Roja, al Paisatge Protegit del Serpis,

continuant amb l'objectiu d'estendre aquest tipus d'accions a la resta d'espais dels quals se'n fa càrrec aquesta ja esmentada unitat de gestió i, no cal dir-ho, en aquest cas el Dia Mundial de l'Aigua és una de les millors excuses. Concretament l'activitat es va desenvolupar al tram del riu d'Alcoi o Serpis al seu pas per Alcosser de Planes, que tal vegada no siga un dels racons més visitants ni més cridaners dels trams alts d'aquest riu, però precisament el plantejament inicial tractava de descobrir la vida i els valors de tal vegada allò que es puga tindre més a prop, tant per als veïns més immediats com per als nouvinguts.

Amb la col·laboració de l'Associació de Persones Sordes d'Alcoi i Comarca, i com a part d'un conjunt d'accions que des del PN es té previst dur endavant a propòsit del concepte de 'diversitat funcional', es va realitzar un itinerari guiat per la 'ruta groga del PN' amb intèrpret en llengua de signes. Aquesta va esdevindre veritablement una activitat molt satisfactòria per a tots, dirigida a tots els públics, on precisament es pretenia crear un ambient normalitzador en convivència amb persones sordes i no sordes de totes les edats, a més d'oferir la possibilitat de participar en una activitat a la qual aquest col·lectiu no té accés de manera habitual, i en aquest sentit cal destacar el gran interès suscitat sobre alguns aspectes de la serra, la flora, la fauna...

Finalment cap també subratllar durant aquest període, la col·laboració o la presència del PN a diferents mitjans de comunicació.

Riu Serpis [foto: M. Vives]

Imatge del cartell de l'activitat [PN]

Plançons d'oms resistent a la grafiosi [foto: viver de la Font Roja]

PER CONÉIXER, PER CONSERVAR...

I què està passant amb els oms (*Ulmus minor*)?

AL'om comú (*Ulmus minor*) ha sigut una espècie molt comuna, un arbre habitual a les riberes de rius i rambles, i a les orles de boscos. De fulla caduca i fàcil d'identificar per eixa asimetria característica en la base de la fulla. Potser al llegir aquestes línies a molta gent li vinga al cap la imatge d'algun dels grans oms que hi havia a alguns indrets d'aquestes comarques, i dels quals queda el seu tronc a manera d'esquelet o tan sols els rebrots de soca que d'any en any intenten fer-se grossos amb grans dificultats.

Ja no és gens fàcil trobar algun rogle d'oms grans, han anat morint-se progressivament, i això ha estat passant sobretot des de la segona meitat del segle XX. La causa, una malaltia anomenada grafiosi, el causant, uns fongs de procedència exòtica que transportats en forma d'espores per uns coleòpters perforadors, s'estenen pels vasos conductors de la sàvia, en aquest cas pel xilema, i els obstrueixen, provocant la mort de l'arbre de vegades de manera molt ràpida. I així es duu molts anys, podant, tallant i intentant controlar l'expansió de la malaltia sense massa èxit.

A hores d'ara, el Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació porta endavant el Programa de millora i conservació dels recursos genètics dels oms ibèrics a partir del que va ser el Programa europeu per a la conservació, caracterització i col·lecció dels recursos genètics dels oms, donada l'àmplia distribució de l'espècie i la globalitat del problema.

Els objectius d'aquest programa, després d'una fase inicial de mostrejos i caracteritzacions, són conservar els recursos genètics de l'om encara existents, i transmetre la seua variabilitat a futures generacions resistents obtingudes per millora genètica.

A partir d'açò, el PN de la Serra de Mariola amb la justificació de l'evidència de la presència fins no fa massa de les seues omedes, ha volgut formar part d'aquesta fase del programa del Ministeri, per la qual cosa s'ha sol·licitat i s'ha concedit i efectuat una donació d'oms resistents a la grafiosi, amb el compromís de realitzar un seguiment intensiu de cadascun dels exemplars amb el corresponent informe.

En aquesta línia d'actuació pròpia del PN per a la reintroducció de l'om comú, la major part dels exemplars donats es destinaran a la plantació a paratges de la serra seleccionats on hi ha o hi havia tradicionalment una població notable d'oms.

Paral·lelament, s'ha realitzat un oferiment d'alguns exemplars als ajuntaments per a destinar-los a la plantació a aquells espais públics on es té constància de l'existència d'oms temps enrere. Aquestes plantacions s'executaran en el moment òptim de la temporada vinent..

Om rebrotat afectat per la grafiosi [foto: PN]

[Foto: Parc Natural]

QUÈ HA PASSAT?

Reunió de la comissió científica Font Roja-Mariola

La primera reunió de la comissió científica de la Font Roja i la Serra de Mariola de 2019, va tindre lloc dimecres 13 de febrer a l'edifici de la Font Roja. En aquesta ocasió, entre altres qüestions, va pertocar tractar l'assumpte de les jornades de divulgació científica previstes per a la tardor d'aquest any. La intenció d'aquestes jornades, que es desenvolupen en el marc d'acció de la comissió i amb la intenció que se celebren amb periodicitat bianual, és la de la divulgació de tots aquells estudis de diverses disciplines que es porten endavant en l'àmbit territorial d'aquests espais naturals protegits. Amb l'oportunitat que brinda l'extensió a la serra de Mariola ja a partir d'aquesta ocasió, es va voler donar protagonisme al paisatge i a la seua evolució amb la interacció en comunitats naturals i humanes, donant peu a una visió general multidisciplinària i amb la valorització per igual del ric patrimoni natural i cultural.

VULL PARTICIPAR

Vols posar-te en contacte amb nosaltres en relació a aquesta publicació? Pots fer-ho per mitjà d'aquesta adreça electrònica: serra_mariola@gva.es

Redacció:
equip tècnic del Parc Natural

Centre d'Informació del PN
Mas d'Ull de Canals, CV-795 km 17

Parc Natural de la Serra de Mariola
965937961, 679195215
serra_mariola@gva.es
www.parquesnaturales.gva.es/mariola
www.facebook.com/pnserrademariola

